

Generalitat
de Catalunya

Avanç de planejament plurimunicipal de les Garrigues Altes

Informe de resultats de la sessió

Sessió participativa sobre el model econòmic
– productiu de les Garrigues Altes

La Granadella 17/10/2023

Barcelona, 20 d'octubre de 2023

participa.gencat.cat

Unitat impulsora del procés participatiu

Subdirecció General d'Actuacions Urbanístiques. Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura, Departament de Territori.

Empresa que redacta l'informe

Arda Gestió i Estudis Ambientals

Contingut

1. Introducció	4
1.1. Antecedents i context.....	4
1.2 Objectius del procés participatiu	4
1.3 Eixos del procés participatiu	5
2. Assistència i participació	6
3. Recull d'aportacions	8
3.1 Reptes i dificultats de les activitats econòmiques a les Garrigues Altes	8
3.2 Potenciar l'economia de les Garrigues Altes.....	12
3.3 La capacitat d'atracció turística de les Garrigues Altes.....	15

1. Introducció

El present procés participatiu s'emmarca en la fase d'anàlisi i diagnosi, prèvia a l'elaboració pla d'ordenació urbanística plurimunicipal, que té com a objectiu l'elaboració d'un document que reculli els objectius i criteris urbanístics dels municipis de les Garrigues Altes, tenint en compte les característiques i necessitats del territori tant a nivell socioeconòmic, com paisatgístic i ambiental.

1.1. Antecedents i context

Els municipis de les Garrigues Altes s'enfronten a un important repte demogràfic provocant pel despoblament. L'àmbit territorial de les Garrigues Altes és el sistema urbà de Catalunya on es perd més població de forma sostinguda en el temps, una problemàtica lligada a altres reptes com la dificultat de la població per accedir a un habitatge, la manca de transport públic i la importància de millorar la xarxa viària. Davant d'aquests reptes, des de la Subdirecció General d'Actuacions Urbanístiques del Departament de Territori s'impulsa la redacció d'un avanç de planejament urbanístic plurimunicipal per a tots els municipis del sistema urbà de les Garrigues Altes integrat pels municipis de Bellguarda, Bovera, la Granadella, Granyena de les Garrigues, Juncosa, el Soleràs i els Torms, incloent el Cogul com a municipi afegit. La finalitat última del pla d'ordenació amb visió supramunicipal és crear les condicions per potenciar l'arrelament de la població. En aquest context, es considera necessari realitzar un procés participatiu en paral·lel a la redacció del document d'objectius i criteris urbanístics per tal de recollir les necessitats i visió del territori.

1.2 Objectius del procés participatiu

L'objectiu del procés participatiu és recollir l'opinió i possibles propostes de la ciutadania pel que fa als objectius i criteris urbanístics a les Garrigues Altes, així com recollir informació i inquietuds sobre l'afectació que el planejament urbanístic pot tenir sobre la qualitat de vida, i contribuir així a identificar i planificar accions urbanístiques que millorin la salut i benestar de la ciutadania.

1.3 Eixos del procés participatiu

La sessió que descriu aquest informe correspon a la **fase deliberativa** del procés participatiu. Aquesta fase s'ha organitzat en quatre eixos de debat:

- Eix 1: Les necessitats d'habitatge i el model urbà.
- Eix 2: La regulació i la protecció dels espais oberts.
- Eix 3: El model econòmic-productiu de les Garrigues Altes.
- Eix 4: Les infraestructures i el model territorial.

Per cadascun dels eixos es realitzen dues sessions presencials en diferents municipis de les Garrigues Altes.

Aquest informe correspon a la sessió sobre el tercer eix de debat "**El model econòmic – productiu de les Garrigues altes**" realitzada a la Granadella el 17 d'octubre de 2023. L'objectiu de la sessió ha estat detectar les dificultats i reptes per garantir la viabilitat de les activitats econòmiques de les Garrigues Altes, així com identificar i proposar estratègies per desenvolupar noves activitats.

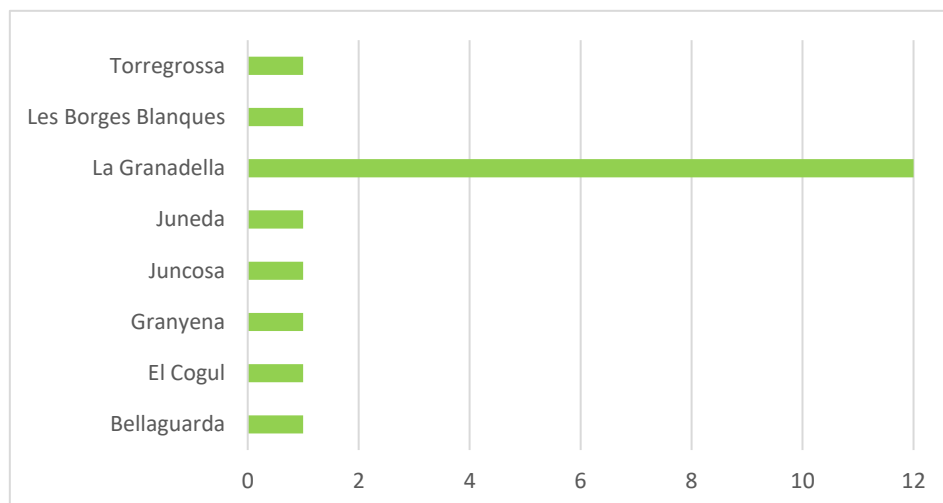
La sessió va comptar amb la benvinguda als assistents per part de l'alcaldesa del municipi i presentacions per part d'Elies Bosch, tècnic de desenvolupament local de La Granadella i representat de la Comunitat de municipis de les Garrigues Altes, per explicar la situació i característiques dels sectors econòmics i productius al territori i una presentació d'Anna Martín, d'Arda, per explicar la dinàmica i funcionament de la sessió.

Al llarg de la sessió, les persones assistents van treballar en diferents taules de debat on van respondre i deliberar sobre les qüestions plantejades al voltant de l'eix temàtic.

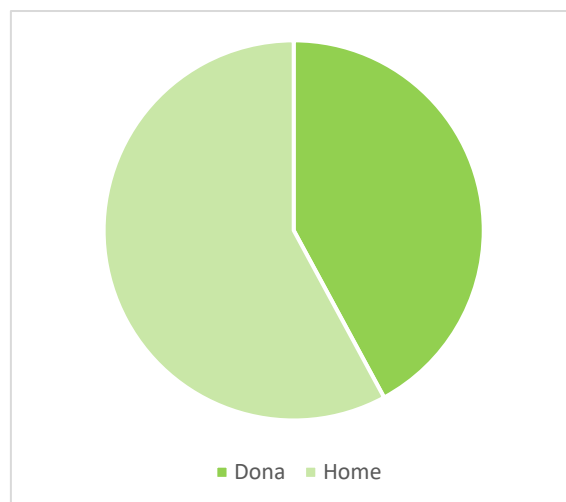
2. Assistència i participació

La sessió ha comptat amb una assistència de 19 persones.

Gràfic 1. Procedència de les persones participant

Gràfic 2. Participants per gènere

Taula 1. Participats segons ocupació*

Situació i sector laboral	Nombre participants (persones)
Jubilat/da o pensionista	4
Treball domèstic no remunerat	1
Activitats professionals, científiques, tècniques i administratives	1
Salut educació i serveis socials	1
Administració pública	1
Agricultura, ramaderia, aqüicultura, explotació forestal	5
Informació i comunicació	1
Energia, aigua, mineria i activitats extractives	1
Altres activitats	2
- Alimentació	1
- Jardineria	1

*Taula elaborada a partir de la informació donada pels participants que han omplert el qüestionari d'avaluació, tenint en compte que és una pregunta amb opció de multi-resposta.

A la sessió hi assisteix personal tècnic de la Comunitat de Municipis de les Garrigues Altes, de l'Ajuntament de la Granadella i del Consell comarcal de les Garrigues i representants de tres ajuntaments de l'àmbit: La Granadella, Bellaguarda i Granyena.

3. Recull d'aportacions

Es divideixen els assistents en tres grups i es reparteixen en sengles taules per deliberar i respondre quatre qüestions:

- Reptes i dificultats de les activitats econòmiques a les Garrigues Altes
- Com potenciar l'economia de les Garrigues Altes
- La capacitat d'atracció turística de les Garrigues Altes.
- Dificultats i model agrícola al sector agroramader.

Per optimitzar a dinàmica de la sessió i tenint en compte que el model agrícola havia estat ja objecte de debat en eixos anteriors, la darrera qüestió ha quedat finalment incorporada a la taula sobre els reptes i les dificultats de les activitats econòmiques a les Garrigues Altes.

Cadascun dels grups comença en una taula diferent i responent i debatent a una de les qüestions; després de 15 – 25 minuts, el grup es mou de taula, de manera que al final de la sessió tothom ha passat per totes les taules i han tingut l'oportunitat de debatre totes les preguntes.

3.1 Reptes i dificultats de les activitats econòmiques a les Garrigues Altes

El debat al voltant d'aquesta qüestió s'estructura a través de demanar als participants que identifiquin quins són els reptes i dificultats per la viabilitat de les activitats econòmiques dins dels diferents sectors (agroramader, forestal, serveis, comercial, etc.), considerant elements com la manca de mà d'obra, el relleu generacional o el cost i la manca d'aigua en l'agroramaderia.

Identifiquen els principals reptes i dificultats per a la viabilitat de les activitats econòmiques a les Garrigues Altes (activitats agroramaderes, forestals, de serveis, comerç, etc.).

El primer que es posa sobre la taula, amb l'acord de tots els grups, és la dificultat que suposa la lentitud dels **tràmits i l'excessiva burocràcia** per legalitzar i modificar activitats. Es posen diversos exemples viscuts per les persones participants relacionats amb les granges, l'explotació forestal i una formatgeria. Algunes persones opinen que això porta a renunciar a l'autoocupació i contribueix al despoblament perquè és més fàcil marxar a un lloc més gran a treballar per altres; s'arriba a afirmar que "no s'ha deixat fer emprenedoria" i es planteja com es pot facilitar.

Una altra **dificultat és la gestió de la mà d'obra**. Segons algunes persones, la població que

arriba per fer tasques temporals en l'agricultura hauria de tenir un acompanyament professional; no sempre són temporers ja que de vegades són persones de suport per a pagesos que estan jubilats. Fins i tot en aquests casos, quan han adquirit una certa "formació", costa fixar-los al territori perquè marxen cap a altres ocupacions que tenen uns salaris més alts (construcció, per exemple).

La dinamitzadora esmenta la necessitat de disposar d'activitats tipus **tallers vinculats a oficis**, qüestió que s'havia assenyalat com a molt rellevant en la sessió del dia anterior. Els grups estan d'acord en el repte de disposar de professionals en aquests àmbits. Respecte a la ubicació d'aquestes activitats, d'una banda es constata la disponibilitat potencial d'espais dins els nuclis si es poguessin enderrocar els edificis en mal estat. Es fa la proposta de poder esponjar el nucli antic, amb mecanismes d'expropiació per alliberar sòl, preferentment ajuntant dues o tres de les cases actuals, i crear espais més grans que es podrien treure a subhasta; es podria fer una "concentració parcel·lària" igual que es fa en sòl rústic, amb permutes entre els propietaris que permetessin crear aquest tipus d'espais i fer els nuclis més oberts i menys foscos. En general els grups són partidaris dels **usos mixtos al nucli**, amb activitats a la planta baixa i habitatges a les plantes superiors, "el fuster ha de poder treballar a casa seva". Relacionat amb això, es fa un apunt del model urbanístic per als habitatges als nuclis de les Garrigues Altes: segons algunes de les persones participants, tradicionalment la planta baixa no s'ha considerat "habitatge"; originalment era on es tenien els animals i més recentment la maquinària i estris agrícoles i garatge; per això l'ordenació ha de preveure com a mínim dues plantes pis per tenir espai habitable en dues plantes.

Malgrat aquesta aposta compartida per la mixticitat d'usos als nuclis antics, algunes persones alerten sobre les molèsties de determinades activitats que poden ser molt sorolloses, per exemple, si es treballa des de casa (teletreball) pot ser molest tenir un taller al costat. Per això i per la consciència de què no totes les activitats "cabem als nuclis antics" cal fer **reserva de "sòls industrials"**. En aquests espais podria haver indústria agroalimentària, tallers, magatzems o espais per a maquinària per pagesos, etc. Alguns veuen la dificultat real d'atraure activitat en aquestes zones "ja es veuria qui vindria"; s'apunten com a possibilitat poder donar avantatges energètics a partir d'instal·lacions d'energies renovables. Es comparteixen casuístiques diferents dels municipis: a Granyena no hi ha sòl disponible ni per a habitatge ni per a activitats; en canvi a la Granadella, hi ha un sector per a activitats que no s'ha desenvolupat. Es fa l'apunt de què si es creen noves zones d'activitat s'hauria de vetllar perquè no trenquessin molt

l'estructura del nucli, procurar pel seu "*arrodoniment*". La possibilitat de noves zones d'activitat genera, en una part de les persones participants, el temor de que es buidïn encara més els nuclis antics.

Respecte al **comerç de proximitat**, s'està d'acord en què s'ha de considerar un servei bàsic o un equipament més que una activitat econòmica i s'han de buscar mecanismes per fer front al repte de la manca de gent. Un participant considera un repte acostar el producte agrícola del territori a la gent, amb iniciatives com el "Benvingut a pagès".

Altres dificultats per a les activitats econòmiques són la precarietat de les infraestructures, com ara, la xarxa elèctrica amb talls freqüents o les vies de comunicació, i la manca de serveis en l'àmbit de les telecomunicacions.

La dinamitzadora planteja si la **disponibilitat d'aigua** és o arribarà a ser un repte per a les activitats econòmiques. En general, les persones participants veuen que ara per ara no és un problema tot i que reconeixen que hi ha hagut episodis com el de la contaminació de l'embassament d'Utxesa que va provocar no donar l'ús d'aigua potable. Altres participants veuen que serà un repte en el futur i que seria bo recuperar pràctiques com els aljubs o cisternes que "*abans n'hi havia a totes les cases*". La percepció és que les pròpies característiques de les Garrigues Altes ja limiten la possibilitat d'implantació de tipologies d'activitat que siguin molt consumidores d'aigua, en tot cas, no es veu malament incorporar normatives sobre recuperació d'aigües grises i pluvials o similars. En la mateixa línia, un dels grups posa sobre la taula la qüestió de l'energia i planteja que s'haurien de posar mesures per l'eficiència energètica de les instal·lacions. Consideren que no hi ha prou ajuts per a això i per a les energies renovables i que de vegades es posen massa traves (cas concret d'una participant que ha necessitat un informe de patrimoni per la proximitat a l'església de la seva teulada).

La dinamitzadora també planteja la qüestió de donar nous usos a les **granges abandonades**. Algunes persones opinen que s'haurien d'enderrocar; al final s'arriba a una proposta més o menys de consens en que s'haurien d'enderrocar les que portin abandonades més de 25 anys i, en tot cas, avaluar donar nous usos per a activitats o habitatges a les que estiguin al nucli o molt properes.

3.2 Potenciar l'economia de les Garrigues Altes

El debat al voltant d'aquesta qüestió s'estructura a través d'interpel·lar les persones participants sobre com potenciar l'economia del territori, pensant noves oportunitats en sectors existents i oportunitats per a nous sectors, això com reflexionar sobre quins han de ser els sectors estratègics a les Garrigues Altes a mig i llarg termini.

Com es pot potenciar la economia, amb quin tipus d'activitats? Quines són les noves oportunitats per a sectors existents? I per a nous sectors com l'economia digital, serveis per a la gent gran, etc.? Quins haurien de ser els sectors estratègics a les Garrigues Altes?

Preguntats per quin ha de ser el sector estratègic del model econòmic de les Garrigues Altes, hi ha consens entre els participants que **l'activitat agroramadera és i ha de seguir sent l'activitat central**. *"Tot es mou al voltant de l'agricultura"*, però aquesta centralitat, segons expressen les persones participants, ha de d'anar acompanyada d'altres activitats econòmiques, tant complementàries com alternatives a l'agricultura, *"ha de ser un ecosistema"*. Els participants consideren que el sector agroramader a les Garrigues Altes està molt masculinitzat; mentre alguns consideren que l'activitat agroramadera no és adequada per les dones, d'altres veuen que és una qüestió de tradició, que tot i que està canviant, encara ara als nens de seguida se'ls incorpora i se'ls ensenya l'activitat agrícola, però no es fa el mateix amb les nenes que n'acaben quedant fora. Si que hi ha consens en la necessitat que al territori hi hagi activitats econòmiques que puguin oferir oportunitats a la població, ja siguin dones o joves o persones amb d'altres interessos, que no estigui interessada en treballar al sector agroramader.

Pel que fa al model del sector agroramader, els participants posen èmfasi en la producció d'oliva i oli i es planteja **la producció intensiva com a model de futur**, tot i que és un element que genera debat. Per a algunes de les persones participants, la producció intensiva i semi-intensiva és l'únic model rendible per al sector, fins i tot en un context de prediccions climàtiques que preveuen que els episodis de sequera al territori siguin més comuns, ja que tenen l'esperança que no sigui així (*"el canvi climàtic és una loteria"*). Per a d'altres hi ha dubtes sobre si el model intensiu serà sostenible (també econòmicament) a llarg termini i proposen buscar l'equilibri amb d'altres models menys intensius. També és un model que genera dubtes degut al seu potencial impacte sobre el valor del paisatge agrícola del territori.

Com a models i activitats complementàries al sector agroramader i al cultiu intensiu o semi-intensiu de l'olivera s'identifiquen l'agricultura ecològica, la ramaderia extensiva, la valorització de la producció d'ametlla, la incorporació d'altres cultius, la transformació dels productes agrícoles, l'economia circular i les energies renovables. **L'agricultura ecològica** es considera interessant com una manera de donar un valor afegit a l'agricultura en "*parts dolentes*" (per a poc productives), és a dir de secà i en extensiu. La **ramaderia extensiva i la silvopastura** es consideren activitats econòmiques molt interessants, en tant que també ofereixen serveis com el manteniment dels boscos, però es descarten perquè es percep com una feina molt difícil i precària, actualment amb molt poca presència al territori, i destaquen la importància dels escorxadors com a infraestructures essencials perquè els pocs ramats que queden es mantinguin. També consideren interessant la **diversificació de cultius** més enllà de l'olivera i l'ametlla, incorporant-ne d'altres com per exemple els festucs o les tòfones. També es posa sobre la taula la proposta de potenciar i **valoritzar el cultiu de l'ametlla** com un producte local i amb valor afegit, com ja s'està fent amb l'olivera i l'oli.

La **transformació dels productes agrícoles** es proposa com una activitat econòmica interessant en tant que lligada al sector agrícola. Per a algunes persones, és un dels sectors que podria atraure especialment la població femenina. En aquest sentit, es parla de la importància dels obradors i de donar suport a petits projectes, ja que actualment, com s'ha vist en l'obrador compartit de Bellguarda, la normativa està pensada per la gran indústria i els requeriments i costos burocràtics fan difícil la implementació de petits projectes. Consideren que la normativa hauria d'adaptar-se en funció de, per exemple, el volum de producció.

El potencial de **l'economia circular** es debat de manera similar, com un sector interessant en tant que permetria "*aprofitar els recursos dels sectors del territori d'una altra manera*" i diversificar la producció agrícola amb nous productes.

Finalment, es debaten les **energies renovables** com a una estratègia de diversificació d'ingressos i activitats de les explotacions agrícoles. En concret, es proposa la creació d'una planta fotovoltaica auto-gestionada entre productors i veïns del territori, tant per l'autoconsum com per a vendre energia com a ingressos complementaris. En aquest model petit i autogestionat, les centrals d'energia renovable es consideren interessants també per atraure talent i empreses al territori, ja que se'ls podria oferir energia a baix cost.

Com a sectors econòmics alternatius al sector agroramader es debaten l'emprenedoria de petits projectes, l'activitat industrial, l'economia digital, el sector serveis i el sector cultural. Els

participants consideren estratègic **potenciar l'emprenedoria**, petits projectes autònoms que responguin a la vocació i talents dels habitants del territori (es posa com a exemples tallers i floristes). Els participants consideren que s'hauria de donar suport a aquests projectes a través de facilitar-ne els tràmits, l'accés a formació o l'assistència a fires o lloguer d'espais (a La Granadella, per exemple, es subvenciona la quota d'autònoms els primers anys). **L'activitat industrial** es considera un sector estratègic per la seva capacitat d'atraure talent i fer créixer "el múscul econòmic" del territori. Actualment aquest sector està molt limitat per les mancances en infraestructures de comunicació, però com a sector estratègic, també genera debat, ja que alguns participants consideren que la morfologia de les Garrigues Altes no és la més adequada per aquest tipus d'activitat i que en tot cas, hauria d'anar lligada als recursos i activitats del territori.

Els participants consideren que, tot i que podria ser un sector per atraure població femenina o no interessada en sectors més tradicionals al territori, **l'economia digital** (treball en remot) no és una activitat especialment estratègica, perquè no hi ha gaire gent que s'hi dediqui. En aquest sentit, alguns participants també destaquen que la gent que viu a les Garrigues Altes, tot i que treballi fora, "*també compta, també fa vida*".

Finalment, **els sectors serveis i cultural** es consideren estratègics, ja que tot i que actualment tinguin poca presència al territori, es veu com una mancança i per això mateix tenen gran potencial. Feines relacionades amb els serveis a la gent gran, com centres de dia, residències o atenció domiciliària, o serveis de neteja, cobririen mancances existents a la comarca i oferirien oportunitats a població, com la femenina, que queda fora del sector agroramader. També s'inclouria en aquest àmbit, potenciar l'oferta d'activitats extraescolar, ja que els participants detecten que ara els nens i nenes del territori han d'anar fora per fer aquest tipus d'activitats. En aquest sentit, es podria oferir accés a espais municipals i aprofitar el que ja s'està treballant des de la Comunitat de Municipis de les Garrigues Altes al voltant de les activitats mancomunades. Tot i així, és un sector que cal regular i valoritzar, ja que actualment els sous precaris i l'economia submergida són molt comuns. D'altra banda, potenciar activitats econòmiques vinculades amb el sector cultural, a través de facilitar l'accés a sales i espais, seria una manera d'aprofitar equipaments infrautilitzats i donar nous usos a edificis actualment abandonats (es posa com a exemple una persona dels Torms que ha muntat un estudi de gravació en una granja buida). Es proposa atreure i potenciar activitats vinculades a la dansa, el teatre, el circ o la música, o fins i tot organitzar estades de treball - lleure (*coworkation*) com

promouen algunes empreses amb treballadors nòmades o remots, en tant que són activitats en què els valors paisatgístics i la tranquil·litat del territori serien un atractiu. Es detecta la dificultat d'identificar els canals per atreure aquest tipus d'activitats i l'actual manca d'allotjament turístic per acompanyar-les.

3.3 La capacitat d'atracció turística de les Garrigues Altes

El debat al voltant d'aquesta qüestió s'estructura a través de demanar als participants que identifiquin els elements (paisatgístics, patrimonials, culturals, etc.) que haurien de definir la marca turística de les Garrigues Altes i reflexionin sobre si la indústria agroalimentària, el patrimoni arquitectònic i cultural, les construccions de pedra seca, són pilars suficients per establir una marca Garrigues Altes amb capacitat d'atracció turística. També, es debat sobre quin tipus d'oferta en allotjaments i restauració mancaria.

Quina és la capacitat d'atracció turística de les Garrigues Altes? La indústria agroalimentària, el patrimoni arquitectònic i cultural, les construccions de pedra seca, són pilars suficients per establir una marca Garrigues Altes amb capacitat d'atracció turística? Quins elements haurien de definir aquesta marca turística? Quin tipus d'oferta mancaria?

Hi ha força unanimitat en considerar que el paisatge és el principal **atractiu turístic** de la zona, i per tant cal establir-ne una certa protecció i posar-lo en valor. Això passa bàsicament per mantenir l'activitat agrària i evitar actuacions que malmetin l'estructura tradicional dels cultius de secà en espones (marges). Genera debat la qüestió de si ha d'existir un cert nivell de regulació d'algunes actuacions com les rompudes i, sobretot, la concentració parcel·lària amb l'objectiu d'intensificar l'explotació. Es diu que no es poden limitar actuacions destinades a millorar la seva viabilitat però, per una altra banda, s'explica que es poden agrupar parcel·les petites eliminant petites terrasses però conservant els murs de pedra seca més importants i "estructurals". Cal trobar un equilibri entre la conservació del paisatge i una certa transformació que permeti mantenir l'activitat agrària, que alhora és la que pot permetre preservar el paisatge.

S'esmenten molts altres **elements paisatgístics, patrimonials i culturals** que poden suposar un atractiu per a la creació d'una oferta turística amb activitats com l'allotjament, itineraris a peu i en bicicleta, etc.:

- Xarxa de camins tradicionals, incloent-hi els que servien per connectar els diferents nuclis de població o les carrerades ramaderes. Es proposa que tots els municipis n'elaborin un inventari i fins i tot que se'n declarin alguns com a bé cultural d'interès local (BCIL).
- Els itineraris que s'hi desenvolupin s'haurien de dotar d'alguns serveis com zones d'estada. També s'hauria de millorar la senyalització turística dels diferents elements i de les mateixes rutes.
- Miradors com el Coll de Bovera i carreteres turístiques com podria ser la C-233.
- Arbres monumentals, que caldria catalogar i protegir també. S'esmenta el fet que moltes oliveres es van plantar immediatament després de la crisi de la fil·loxera i que actualment presenten una edat i unes dimensions considerables.
- Masos i altres edificacions situades en sòl no urbanitzable. Cal regular la seva rehabilitació i el seu possible ús com a allotjament turístic.
- Trulls i trulloles.
- Cabanes de pedra seca.
- Forns de calç, ceràmics, d'oli de ginebró, etc.
- Receptacles d'aigua: aljubs, cisternes, basses, etc.
- Patrimoni històric relacionat amb la guerra civil: trinxeres, refugis, etc.

Un altre element visitable, com es fa en altres llocs, són les **instal·lacions d'energies renovables**. Sembla ser que hi ha un conveni que estableix la realització de visites al parc edic de la Granadella però no es fan.

S'esmenta el fet que la zona no té cap parc natural, però que es podria plantejar alguna eina de gestió d'algun espai natural protegit tipus consorci.

Donades les condicions de cel lliure de contaminació similars (o fins i tot millors) que altres llocs de Catalunya es podria explotar per a l'observació astronòmica tramitant algun tipus de **certificació de cel de qualitat**.

S'arriba a un consens en el fet que l'eix principal de l'activitat turística ha de ser l'oleoturisme (complementat amb altres conreus com el de l'ametlla, etc.). Es parla de les cooperatives com a punts d'informació, promotores d'activitats com visites de possibles exportadors a través de

PRODECA. El Centre de la Cultura de l'Oli és l'altre focus important d'atracció amb el seu programa de visites escolars i d'universitaris, rutes a peu i en bicicleta, etc.

Un altre dels elements a preservar, millorar i dels que cal tenir cura són els **nuclis històrics dels municipis**, ja sigui tot el conjunt, alguns espais (places, etc.) o elements singulars (castells, esglésies...). Caldria rehabilitar façanes, millorar la urbanització dels carrers, posar flors...

Pel que fa referència a **l'oferta turística** surt la necessitat d'incrementar les places d'allotjament, que entre d'altres podria fer-se mitjançant la recuperació d'edificacions en desús. Es detecta com un altre punt feble la manca d'establiments de restauració per als visitants de la zona.

Un tipus concret d'allotjament que es troba a faltar són les instal·lacions juvenils (albergs, cases de colònies, granges escola...), que permetrien estades més llargues de les visites escolars i, a la vegada, allotjar famílies els caps de setmana. Se cita el cas de l'alberg de la Granadella, que només té 17 places, totalment insuficients per allotjar tots els alumnes que puguin venir d'una visita escolar.

També caldria ampliar l'oferta amb d'altres serveis: guiatge, lloguer de bicicletes, etc.

